

¹Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej,
Zakład Meteorologii i Klimatologii, Al. Kraśnicka 2 CD, 20-718 Lublin

²Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej,
Zakład Ochrony Środowiska, Al. Kraśnicka 2 CD, 20-718 Lublin

MATEUSZ DOBEK¹, MARCIN KOZIĘŁ²

Geocaching w Roztoczańskim Parku Narodowym

Geocaching in Roztoczański National Park

Słowa kluczowe: geocaching, turystyka, Roztoczański Park Narodowy
Key words: geocaching, tourism, Roztoczański National Park

WSTĘP

Historia geocachingu sięga 2000 roku, kiedy to 1 maja Bill Clinton ogłosił, że Stany Zjednoczone udostępnią cywilnym użytkownikom sygnał GPS bez zniekształceń. Umożliwiło to wzrost dokładności lokalizacji do kilku metrów (wcześniej dokładność nawigacji GPS do celów cywilnych wynosiła ok. 100 m). Już 3 maja tego roku, Dave Ulmer ukrył skrytkę (skrytki zwane są inaczej skrzynkami) ze „skarbami” niedaleko miejscowości Estacade w stanie Oregon, a następnie umieścił współrzędne kryjówek na forum internetowym. Wkrótce wielu ludzi zaczęło poszukiwania skrzynki przy pomocy odbiorników GPS i dzieliło się swoimi wrażeniami na internetowym forum. Ci, którym nie wystarczały same poszukiwania, zaczęli ukrywać swoje własne skrzynki. Fakt ten jest uznawany za narodziny geocaching³ u (<http://geocaching.com>).

Wiele z nich (skrzynek) zlokalizowanych jest na obszarach przyrodniczo cennych. W Roztoczańskim Parku Narodowym (RPN) entuzjaści geocachingu są rzadko spotykani, pomimo że obszar ten ma duży potencjał do wykorzystania w tej grze (zabawie). Liczne walory przyrodnicze i kulturowe, a także rozwinięta infrastruktura turystyczna stwarzają dogodne warunki do zakładania nowych skrytek na terenie RPN i w jego otoczeniu.

W pracy przedstawiono propozycję wytyczenia szlaku geocachingowego wzdłuż istniejącej trasy rowerowej Zwierzyniec – Florianka – Górecko Stare.

GEOCACHING – OPIS I ZASADY

Geocaching to rodzaj gry terenowej, polegającej na odnajdywaniu skrytek (ang. *cache*) umieszczonych wcześniej w terenie. Uczestnicy zabawy na podstawie współrzędnych geograficznych i opisów zamieszczonych w serwisie internetowym, przy użyciu odbiorników GPS oraz smartfonów, odnajdują przybliżone miejsce ukrycia „skarbu”. W języku angielskim wyraz „cache” oznacza skrytkę lub kryjówkę. Przedrostek „geo” opisuje globalny charakter tej zabawy, stanowiąc również odniesienie do geografii i innych nauk o Ziemi (Pajer-Giełazys 2014). Słowem „geocache”, w spolszczonej wersji „kesz” lub „geokesz”, określa się ukryty w terenie pojemnik, który jest przedmiotem poszukiwań. Pojemnik ten powinien być odpowiednio ukryty i zamaskowany. Aby odszukać schowek, należy wykazać się spostrzegawczością, kreatywnością i nieszablonowym myśleniem. Ułatwieniem w poszukiwaniu skrytki są współrzędne kryjówki. Ze względu na globalny charakter „zabawy” przyjęto, że należy je podawać zawsze w tym samym układzie odniesienia – WGS-84 (Jakubicka 2005). W ukrytym pojemniku znajduje się tzw. logbook, czyli dziennik odwiedzin, w którym należy odnotować jego odnalezienie, a następnie potwierdzić ten fakt w specjalnym serwisie internetowym. Największym i najpopularniejszym jest geocaching.com, który posiada obecnie najliczniejszą bazę skrytek na całym świecie. Oprócz niego powstały dwa inne globalne serwisy: Navicache i Terracache, jednak nie osiągnęły one dużej popularności. Wiele krajów posiada również własne, lokalne serwisy (w Polsce – geocaching.pl, opencaching.pl).

Uczestnicy gry muszą stosować się do zasad określonych w regulaminie umieszczonym w serwisie geocaching.com. Naczelną zasadą jest bezpieczeństwo. Skrytki nie mogą być umieszczane w miejscach z zakazem wstępu i na posesjach prywatnych. Ze względu na troskę o środowisko regulamin gry zabrania niszczenia otoczenia skrytki – nie mogą być one zakopywane. Sposób ukrycia pojemnika powinien jak najmniej ingerować w środowisko naturalne. Podobne zasady obowiązują w przypadku obiektów zabytkowych.

Skrytki mają różne rozmiary. Są one uzależnione od możliwości ukrycia ich w danym miejscu. Zdarzają się obiekty, w których możliwe jest schowanie bardzo małego pojemnika (zawierającego tylko logbook), np. w szczelinę pomiędzy cegłami. W dużych skrzynkach ukrytych przez graczy zazwyczaj znajdują się „skarby” – najczęściej drobne przedmioty (maskotki, breloczki, nalepki, monety itp.) (Samołyk 2013). Wartość umieszczanych „skarbów” zależy do środków jakimi dysponują uczestnicy gry. Nie mogą to być jednak przedmioty, których

rozprowadzanie jest nielegalne lub niebezpieczne oraz produkty łatwo psujące się. Znalazca geokesza może wziąć jakiś „skarb” dla siebie, pod warunkiem pozostawienia czegoś w zamian. W ten sposób skrytki nigdy nie są puste. Czasami w pojemnikach umieszczane są przedmioty podróżne – TravelBug, które kolejni znalazcy przenoszą ze skrytki do skrytki; w ten sposób właściciel przedmiotu może śledzić trasę jego podróży.

W geocachingu funkcjonuje kilka rodzajów skrytek. Tabela 1 przedstawia najpopularniejsze typy skrzynek wg serwisu geocaching.com.

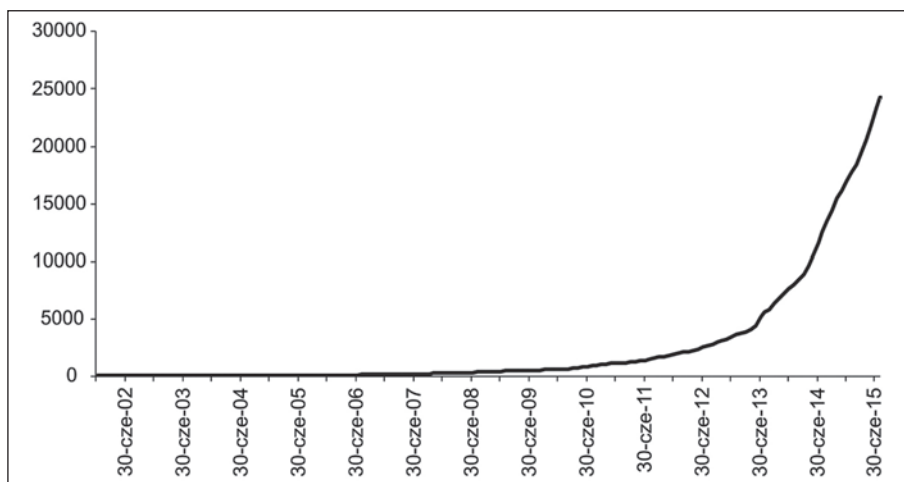
Tabela 1. Wybrane typy skrytek
Table 1. Selected types of caches

Rodzaj skrytki	Najważniejsze cechy	Symbol
Tradycyjna	Jest to klasyczny i zarazem najprostszy rodzaj skrzytki. Ma postać pojemnika ukrytego w miejscu wskazanym przez podane współrzędne. Pojemnik może być dowolnego rozmiaru, ale powinien się w nim zmieścić co najmniej dziennik wpisów (tzw. logbook). W większych pojemnikach jest miejsce również na przedmioty na wymianę i przedmioty podróżne.	
MultiCache	Skrytka wieloetapowa to dwa lub więcej miejsc z lokalizacją finałową jako fizycznym pojemnikiem z dziennikiem wpisów w środku. Umieszczone w serwisie informacje o sposobie dotarcia do etapu finałowego nie są szyfrowane, jednak by do niego dotrzeć należy rozwiązać różnorodne zadania i/lub odnaleźć skrytki pośrednie.	
Zagadkowa	To pojemne określenie dotyczy skrzynek, których właściwe współrzędne finałowe można uzyskać, rozwiązując różnego rodzaju zagadki. Do tej kategorii często zalicza się również te skrzytki, których nie można zakwalifikować do żadnego innego rodzaju.	
EarthCache	Tego rodzaju skrzytki zakładane są w miejscach o szczególnej wartości geologicznej i mają na celu szerzenie wiedzy o występujących tam zjawiskach geologicznych. W opisach takich skrzynek można znaleźć związane z nimi materiały edukacyjne oraz współrzędne geograficzne. Aby potwierdzić odnalezienie takiej skrytki w serwisie geocachingowym, na ogół należy odwiedzić wskazane miejsce i przesłać autorowi odpowiedzi na pytania.	

Letterbox Hybrydowy	Letterbox jest to inna forma polowania na skarby, do której używa się wskazówek zamiast współrzędnych. W niektórych jednak przypadkach, właściciel tworzy jednocześnie letterboxa i skrytkę geocache i umieszcza jej współrzędne na geocaching.com. Jeśli w letterboxie hybrydowym znajduje się pieczętka, nie jest ona przedmiotem przeznaczonym na wymianę. Pieczętka ma pozostać w pojemniku, aby odwiedzający mogli jej użyć do potwierdzenia swojej wizyty.	
Wydarzenie CITO	Wydarzenie typu „Cache In Trash Out” (Zostaw Skrytkę Zabierz Śmieci) jest inicjatywą ekologiczną realizowaną przez społeczność miłośników geocachingu. Podczas spotkań pod nazwą CITO Eventich uczestnicy zajmują się przede wszystkim zbieraniem śmieci (np. w lasach), usuwaniem szkodników, sadzeniem drzew i innych roślin oraz wyznaczaniem szlaków.	

źródło: <http://www.geocaching.com>

Na świecie w geocaching bawią się każdego dnia tysiące osób. Aktualnie w serwisie geocaching.com zarejestrowanych jest ponad 2,6 mln skrzynek aktywnych, z czego ponad 24 tys. na terenie Polski (Tab. 1). Pierwsza skrzynka w Polsce została założona 1 listopada 2001 r. Był to geocache wirtualny. 5 stycznia 2002 r. na terenie Polski została zarejestrowana pierwsza skrzynka tradycyjna (<http://www.geocaching.pl>). Od 2013 r. liczba aktywnych skrytek zaczęła rosnąć w tempie „lawinowym” (Ryc. 1).

Ryc. 1. Liczba aktywnych skrzynek w Polsce (2001 – 2015), źródło: geocaching.pl

Fig. 1. The number of active caches in Poland (2001 – 2015), source: geocaching.pl

W Polsce do tej pory zarejestrowanych zostało ponad 20 tys. skrytek tradycyjnych (prawie 85% wszystkich). Pozostałe typy skrytek są mniej chętnie aktywowane (Tab. 2.).

Tabela 2. Liczba skrytek wg typów w Polsce
Table 2. The number of caches in Poland by types

Nazwa	Liczba
Skrytka Tradycyjna (<i>Traditional Cache</i>)	20469
Skrytka Zagadkowa (<i>Mystery Cache</i>)	1842
Skrytka MultiCache (<i>MultiCache</i>)	1337
Skrytka EarthCache (<i>EarthCache</i>)	318
Letterbox Hybrydowy (<i>Letterbox Hybrid</i>)	134
Skrytka Wherigo (<i>Wherigo Cache</i>)	83
Skrytka Wydarzenie (<i>Event Cache</i>)	65
Skrytka CITO (<i>Cache In Trash Out Event</i>)	8
Skrytka Wirtualna (<i>Virtual Cache</i>)	1
RAZEM	24257

Źródło: geocaching.pl (stan z dnia 3.07.2015)

Najwięcej skrytek jest w województwie dolnośląskim, najmniej zaś w świętokrzyskim. W Polsce liczba udanych znalezień przekroczyła ponad 1,3 mln (Tab. 3).

Ogromne zainteresowanie geocachingiem w ostatnich latach i jego duży potencjał (promocja turystyki, poznawanie nowych miejsc) sprawiły, że dziś ta z pozoru prosta gra terenowa wykorzystująca GPS jest uznawana za nową formę rekreacji (Boulaire, Hervet 2012). Wiosną 2012 r. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, we współpracy z portalem Geocaching Polska, ustanowiło Odznakę PTTK Geocaching Polska w celu upowszechnienia tej formy turystyki. Odznaka ustanowiona została w czterech stopniach, do zdobycia pierwszego – Odznaki Popularnej wystarczy znalezienie 100 skrytek na terenie całego kraju (Tab. 4).

GEOCACHING W PARKACH NARODOWYCH

Aby zachęcić innych graczy do poszukiwań, wiele osób „ukrywających swoje skarby” stara się je umieszczać w miejscach ciekawych pod względem krajoznawczym, przyrodniczym czy historycznym. Na świecie, ale również i w Polsce

Tabela 3. Liczba skrytek i znalezień wg województw
 Table 3. The number of caches and findings by voivodeships

Lp.	Nazwa	Liczba skrytek	Liczba znalezień
1	Dolnośląskie	4646	260529
2	Kujawsko-Pomorskie	3760	234776
3	Lubelskie	402	7273
4	Lubuskie	391	20635
5	Łódzkie	372	15002
6	Małopolskie	3434	195070
7	Mazowieckie	2227	158026
8	Opolskie	380	15204
9	Podkarpackie	646	14506
10	Podlaskie	398	11324
11	Pomorskie	1347	82339
12	Śląskie	1599	102377
13	Świętokrzyskie	258	5017
14	Warmińsko-Mazurskie	1639	50749
15	Wielkopolskie	1305	47591
16	Zachodniopomorskie	1453	82217
	RAZEM	24257	1302635

Źródło: geocaching.pl (stan z dnia 3.07.2015)

nowe skrytki są zakładane w parkach narodowych. Skrytki te muszą spełniać szereg kryteriów, aby mogły być dopuszczone do „odwiedzania”. Pierwszym warunkiem jest zgodność z ogólnym regulaminem (<http://geocaching.com>). Należy również pamiętać, iż w parkach narodowych dozwolone jest poruszanie się jedynie po wyznaczonych szlakach. W związku z tym skrzynki w ich granicach mogą być zlokalizowane jedynie bezpośrednio przy szlaku. Każde zejście z wyznaczonej trasy jest złamaniem regulaminu parku narodowego.

W parkach narodowych w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie istnieje wiele aktywnych skrytek (Brost, Quinn 2011, Mulrooney 2003, Reams, West 2008). Osoba chcąc założyć skrzynkę na terenie miejscowych parków narodowych musi złożyć stosowne pismo by uzyskać zgodę dyrekcji. Ponadto procedura wymaga wypełnienia specjalnie do tego celu przygotowanego formularza, w którym należy przedstawić szczegółowe dane na temat zakładanej skrytki. Wszelkie informacje na temat geocachingu oraz formularze są dostępne na oficjalnych stronach internetowych parków narodowych (Georgia State Parks, Nova Scotia Provincial

Tab. 4. Zasady przyznawania odznaki PTTK Geocaching Polska
 Tab. 4. Rules for granting an order of PTTK Geocaching Poland (The Polish Tourist Country-Lovers Society)

Stopień odznaki	Wymagana liczba znalezionych skrytek	Wymagana liczba założonych skrytek	Dodatkowe wymagania
Popularna	100	0	Brak
Braźowa	250	10	Znalezienia w 4 województwach Założone 2 typy skrytek
Srebrna	500	25	Znalezienia w 6 województwach Założone 4 typy skrytek, w tym 1 event
Złota	1000	50	Znalezienia w 16 województwach Założone 6 typów skrytek, w tym 3 eventy i 1 event CITO

Źródło: Odznaka PTTK Geocaching Polska – Regulamin http://www.pttk.pl/ks3/dok/k17_u311_z01_20120225.pdf

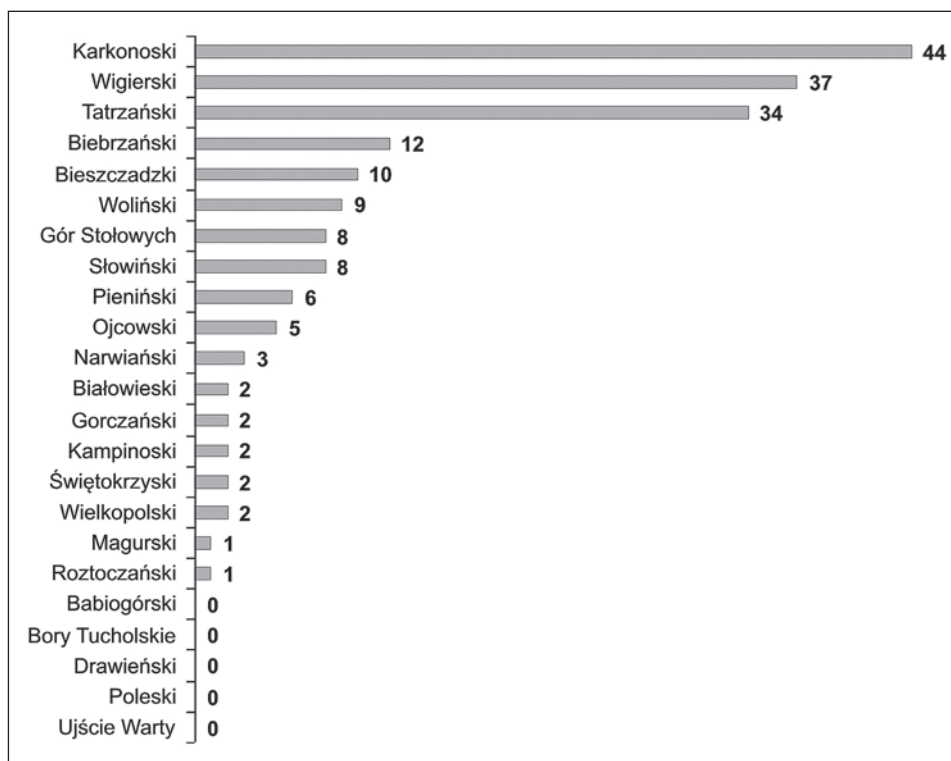
Parks, West Virginia State Parks, Virginia State Parks, Waterton Lakes National Park).

W Polsce na terenie parków narodowych do tej pory ukrytych zostało 188 skrzynek; ich liczba sukcesywnie rośnie z roku na rok (Ryc. 2)

Na stronie internetowej serwisu geocaching.com, można znaleźć precyzyjne informacje na temat zasad zakładania keszy w trzech polskich parkach narodowych. W Kampinoskim PN i Wigierskim PN istnieje możliwość założenia skrytki wyłącznie za zgodą dyrektora Parku, w Ojcowskim PN jest zakaz ukrywania „skarbów”.

W Kampinoskim PN skrzynki należy instalować w sposób umożliwiający podjęcie ich ze szlaku turystycznego i/lub obszaru udostępnionego dla celów turystycznych (polany, parkingi). Niedopuszczalne jest uszkodzenie drzew, innych składników przyrody i infrastruktury. Dozwolone jest przymocowanie skrytki (np. za pomocą magnesu) do tablic informacyjnych. Skrzynki nie mogą być zakopane.

Każdy wniosek dotyczący założenia skrzynki Kampinoski PN rozpatruje indywidualnie. We wniosku należy zamieścić podstawowe informacje umożliwiające znalezienie skrytki przez pracowników Kampinoskiego PN (współrzędne, opis ukrycia, rodzaj pojemnika oraz zdjęcia). Im więcej informacji, tym lepiej. Opis skrytki zamieszczony na stronach geocaching.com musi jednocześnie zawierać odnośnik do regulaminu Kampinoskiego PN.

Ryc. 2. Liczba keszy w Parkach Narodowych w 2015 r. (opracowanie własne)
 Fig. 2. Number of caches in National Parks in 2015 (self study)

W Wigierskim PN obowiązują podobne zasady jak w Kampinoskim PN. Każda osoba, która chce założyć skrytkę na terenie tego parku musi stawić się osobiście w Dyrekcji i przedstawić pojemnik, który ma być wykorzystany do stworzenia skrytki, oraz wskazać miejsce na mapie i objaśnienie sposobu ukrycia tego pojemnika. Ukrycie skrytki w terenie odbywa się pod nadzorem wskazanego leśnika w miejscu wcześniej uzgodnionym.

W lipcu 2013 r. na terenie Wigierskiego PN z inicjatywy entuzjasty i propagatora geocachingu w Polsce – Leo Walotek-Scheideggera powstał trial, czyli szlak geocachingowy (geościeżka, geotrial). Składa się on z blisko 40 skrzytek geocache ukrytych wokół jeziora Wigry, w tym wirtualnych keszy geologicznych. Skrytki umieszczone są w najbardziej interesujących miejscach: na trasie zielonego szlaku im. Antoniego Patli, przy kładkach, wieżach widokowych i innych miejscach warty odwiedzenia. Opisy skrzytek zamieszczone w serwisie geocaching.com podane są w języku polskim, angielskim i niemieckim, co zachęca do poszukiwań osoby z całego świata (Pajer-Giełżys 2014).

W Wigierskim PN tematyka keszy geologicznych związana jest głównie z polodowcowymi formami ukształtowania terenu, w które ten park obfituje. Pytania zadawane uczestnikom zabawy dotyczą m.in. genezy sucharów, jeziora Wigrzy i torfowisk. Kesze geologiczne są dla graczy dużo cenniejszym znaleziskiem niż zwykle skrzynki, dlatego czynią szlak dużo ciekawszym i bardziej atrakcyjnym, jednocześnie spełniając rolę edukacyjną.

Wigierski PN jest pierwszym parkiem narodowym w Polsce i jednym z pierwszych w Europie, który ma na swoim terenie oficjalny trail geocachingowy. Geoscieżka została zrealizowana z inicjatywy Suwalskiej Izby Rolniczo-Turystycznej, przy wsparciu finansowym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku i Wigierskiego Stowarzyszenia Turystycznego w Starym Folwarku oraz wsparciu merytorycznym pracowników Wigierskiego Parku Narodowego (Pajer-Giełazys 2014).

Geocaching cieszy się dużą popularnością w Karkonoskim PN. Ostatnio na jego terenie powstały cztery nowe skrytki, które znajdują się w pobliżu ośrodków edukacyjnych: w sąsiedztwie Centrum Informacyjnego KPN i Domku Myśliwskiego w Karpaczu, Karkonoskiego Banku Genów w Jeleniej Górze (Jagniątkowie) oraz Karkonoskiego Centrum Edukacji Ekologicznej w Szklarskiej Porębie (<http://www.kpnmab.pl/pl/news/parkowe-skrzynki-geocachingowe>, 1336).

ROZTOCZAŃSKI PARK NARODOWY – OFERTA TURYSTYCZNA

Roztoczański Park Narodowy leży w południowo-wschodniej części Polski, na Roztoczu Środkowym, i obejmuje najcenniejsze przyrodniczo i krajobrazowo obszary tej części Roztocza. Obejmuje pasma niewysokich (do 350 m. n.p.m.) kredowych wzniesień pokrytych lessem, między którymi rozpościerają się doliny wypełnione piaskami polodowcowymi (Wilgat 2004). Park ma obecnie powierzchnię 8482 ha (otulina – 38000 ha), z czego zdecydowana większość (95%) pokryta jest przez zbiorowiska leśne. Obszary ochrony ścisłej (Bukowa Góra, Nart, Czerkies, Jarugi i Międzyrzeki) zajmują 806 ha (9,5% powierzchni Parku) (Ochrona środowiska 2014).

Ruch turystyczny w RPN skupia się wokół Zwierzyńca i przypada głównie na lato. Park odwiedza corocznie ponad 100 tys. turystów (Ochrona środowiska 2014), dla których wytyczono liczne szlaki turystyczne piesze i rowerowe oraz trasy dydaktyczne przebiegające w pobliżu najciekawszych obiektów przyrodniczych, kulturowych i historycznych (Tab. 5.). W Zwierzyńcu znajduje się Ośrodek Edukacyjno-Muzealny, przy którym swój początek bierze większość udostępnionych tras. W 2011 r. w Białym Słupie otwarto Roztoczańskie Centrum Naukowo-Edukacyjne.

Tab. 5. Szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne RPN (Grabowski 2007, Ziółek i in. 2014)
 Tab. 5. Tourist routes and educational paths RPN (Grabowski 2007, Ziółek i in. 2014)

Nazwa szlaku/ścieżki	Długość w granicach RPN [km]	Przebieg/położenie	Główne atuty szlaku/okolicy
Szlaki tranzytowe			
Szlak centralny Roztocza	4,0	środkowa część RPN, Zwierzyniec – Stara Huta	rezerwy leśne: Nart i Czerkies
Szlak krawędziowy Roztocza	5,4	zachodnia część Parku od Zwierzynca po Górecko Stare	Zwierzyniec, osada leśna Florianka (patrz: trasa rowerowa)
Szlak partyzancki	7,9	północna część Parku	rezerwat leśny Jarugi
Ścieżki edukacyjne i przyrodnicze			
Ścieżka przyrodnicza na Bukowej Górze	1,9	Zwierzyniec (Ośrodek Edukacyjno-Muzealny RPN) – Sochy	rezerwat Bukowa Góra, punkt widokowy, Pomnik Pamięci Poległych Leśników
Ścieżka do stawów „Echo”	1,1	Zwierzyniec – stawy „Echo”	platforma widokowa – rezerwat koników polskich
Ścieżka po wydmie do stawów „Echo”	1,5	OEM RPN przez dolinę Świerszcza do stawów „Echo”	trasa widokowa
Ścieżka historyczno-przyrodnicza do Wojdy	3,8	wschodnia część RPN od Szewni Dolnej do Wojdy	miejsce walk partyzanckich z II wojny światowej
Ścieżka historyczno-przyrodnicza na wzgórzu Polak	2,1	zachodnia część RPN w okolicy Panasówki	Wzgórze Polak (317.7 m. n.p.m.), punkt widokowy, aleja pomnikowych buków
Ścieżka poznawcza na Piaseczną Górę	3,1	od stawów „Echo” przez Piaseczną Górę do OEM RPN	punkt widokowy, rodzinna trasa spacerowa
Trasa rowerowa			
Trasa rowerowa do Florianki	9,6	od OEM RPN obok stawów „Echo” do Florianki i dalej na południe do Górecka Starego	Florianka (Ośrodek Hodowli Konika Polskiego, Izba Leśna, ścieżka dendrologiczna, ścieżka krajobrazowa z wieżą widokową)

SZLAK GEOCACHINGOWY – PROPOZYCJA

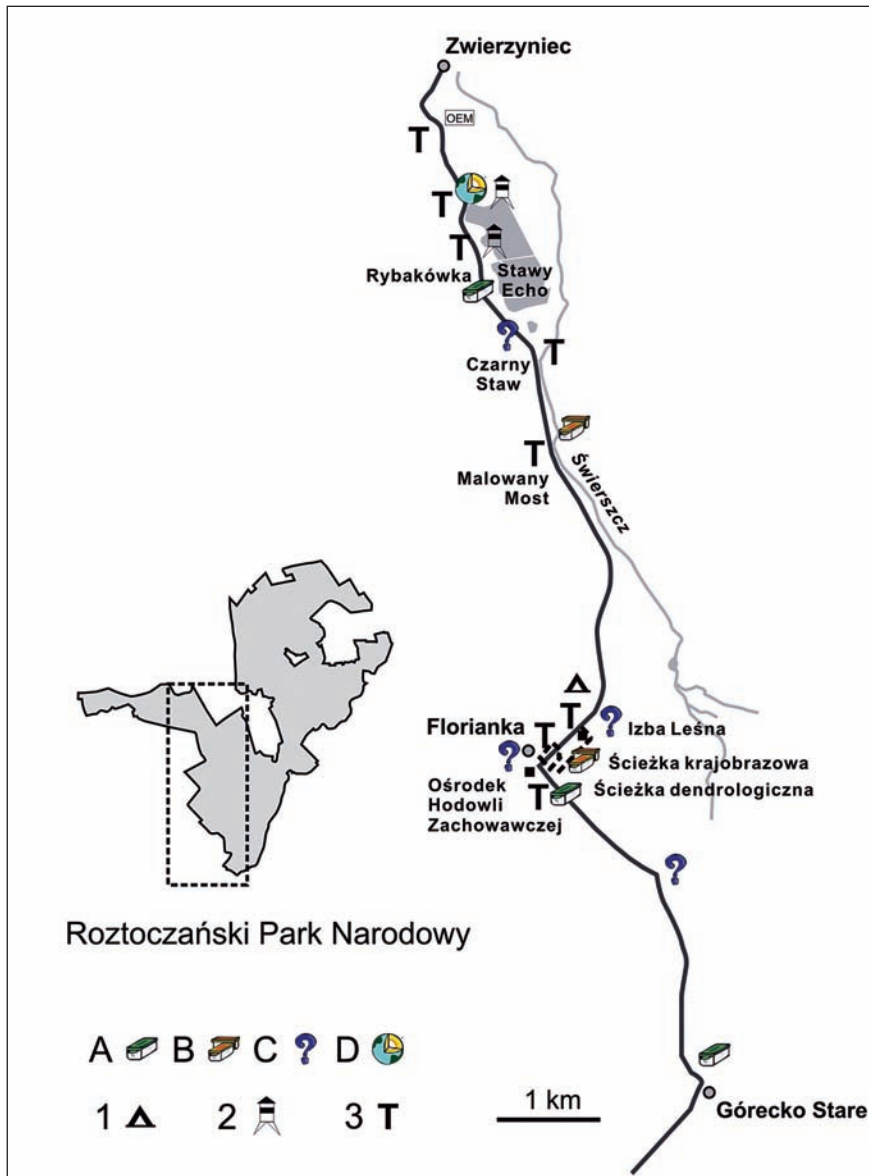
Spośród dostępnych szlaków i ścieżek poznawczych najatrakcyjniejszą do zagospodarowania na potrzeby geocachingu jest trasa rowerowa Zwierzyniec – Florianka – Górecko Stare.

Trasa prowadzi od Ośrodka Edukacyjno-Muzealnego RPN, w kierunku południowym obok stawów „Echo” i osady Rybakówka do przejazdu kolejowego, następnie przez mały most na Świerszczu. Dalej Gościńcem Florianieckim do Florianki, skąd aleją modrzewiową o przebiegu NW-SE – piaszczystą leśną drogą, przez bór sosnowy wiedzie do Górecka Starego. Jej przebieg jest wyraźnie oznakowany (kolor żółty). Na odwiedzające ten szlak osoby czeka wiele ciekawych atrakcji zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie trasy. Poruszających się tym szlakiem, zarówno rowerzystów, jak i pieszych, obowiązuje zakup karty wstępu. Trasa jest stosunkowo łatwa i bezpieczna – doskonale nadaje się do wypraw rodzinnych (Grabowski, 2007).

Obecnie na terenie Parku znajduje się tylko jedna skrytka, przy Ośrodku Hodowli Zachowawczej we Floriance. Liczne atrakcje znajdujące się na trasie rowerowej do Florianki, a także rozwinięta infrastruktura turystyczna stwarzają dogodne warunki do zakładania nowych skrytek na terenie RPN i w jego otoczeniu (Ryc. 3).

Na przykład w pobliżu stawów Echo można z powodzeniem umieścić skrytkę typu EartCache. Miejsce to w okresie letnim jest ulubionym miejscem wypoczynku i rekreacji dla odwiedzających Roztocze. Służba Parku podjęła wiele działań, których celem jest minimalizacja niekorzystnego wpływu turystyki na przyrodę stawów Echo. Wybudowano trwałe drewniane podesty i platformy widokowe, utwardzono ścieżki, co ma zahamować rozwój procesów erozyjnych na wydmie stanowiącej częściowo plażę, które przez lata powodowały cofanie się granicy lasu.

Kolejnym miejscem doskonale nadającym się do założenia skrytki, np. tradycyjnej z ukrytymi naklejkami z logo RPN jest leśna osada Rybakówka. Jest to najlepsze miejsce do obserwacji koników polskich (symbol Parku) utrzymywanych w warunkach rezerwatowych. Są tu umieszczone tablice dydaktyczne, które prezentują cechy dzikich koni („prymitywny” pokrój, myszate ubarwienie, występowanie czarnej pręgi na grzbiecie). Informacje te mogą stanowić odpowiedź na pytania, które mogą znajdować się w skrytce zagadkowej. Tego samego typu skrytkę można umieścić w miejscu, w którym trasę przecina pas torowisk (linia hutnicza szerokotorowa oraz linia relacji Zamość – Stalowa Wola). W miejscu tym znajdują się tablice informacyjne zwracające uwagę na szkodliwe oddziaływanie linii kolejowej na przyrodę Parku.

Ryc. 3. Propozycja rozmieszczenia geokesy wzdłuż trasy rowerowej „Zwierzyniec – Florianka – Górecko Stare”

A – skrytka tradycyjna, B – skrytka MultiCache, C – skrytka zagadkowa, D – skrytka EarthCache
 1 – wiata turystyczna, 2 – platforma widokowa, 3 – tablica informacyjna

Fig. 3. Suggested distribution of geocaches along bicycle route “Zwierzyniec – Florianka – Górecko Stare”

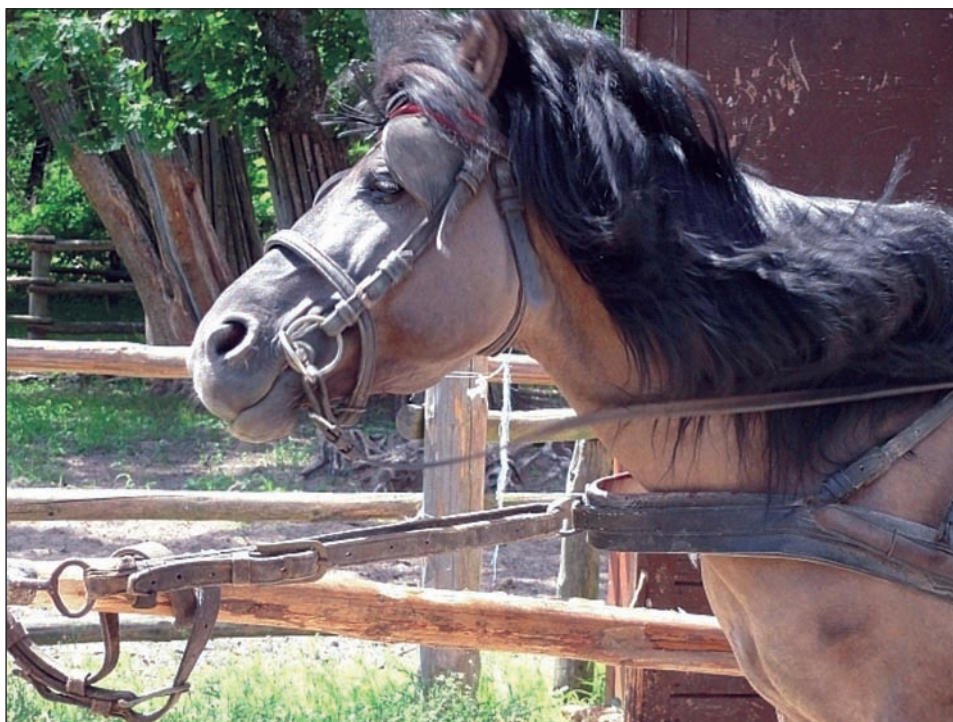
A – traditional cache, B – MultiCache, C – mystery cache, D – EarthCache
 1 – tourist shed, 2 – viewing platform, 3 – information board

Fot. 1. Izba Leśna we Floriance. Fot. M. Kozieł
Photo 1. Forest Chamber in Florianka. Photo by M. Kozieł

Na terenie dawnego folwarku Ordynacji Zamojskich – Florianki można umieścić kolejne skrytki (tradycyjną, zagadkową lub MultiCache). Na terenie folwarku mieści się Izba Leśna powstała w 2004 r. w odrestaurowanej leśniczówce z 1830 roku. W Izbie Leśnej (Fot. 1), oprócz stałej ekspozycji odtwarzającej kancelarię leśniczego, kuchnię i sypialnię, prezentowane są wystawy dotyczące środowiska przyrodniczego Florianki, jej historii, kultury, obyczajów i obrzędów (Chyżewska i in. 2014). Na terenie folwarku funkcjonuje od 1996 r. Ośrodek Hodowli Zachowawczej (Fot. 2). Na potrzeby hodowli odrestaurowano i zaadaptowano budynki z połowy XIX w.: stodołę, stajnię oraz domek ogrodnika. Dodatkową atrakcją dla turystów odwiedzających Floriankę są dwie ścieżki poznawcze: dendrologiczna i krajobrazowa (Grabowski 2004; Kozieł 2012).

Ścieżka dendrologiczna (ok. 1 km) wytyczona jest na terenie dawnych szkółek leśno-ogrodniczych, które założył w latach 1901–1902 Franciszek Fejfer-Stankowski – zarządca Florianki. W szkółkach hodowano sadzonki wielu gatunków drzew i krzewów, zarówno rodzimych, jak i egzotycznych, pochodzących z Europy, a także z Ameryki Północnej i Azji. Wykaz drzew i krzewów szkółek

Fot. 2. Konik polski w zaprzęgu (Ośrodek Hodowli Zachowawczej). Fot. M. Koziel
Photo 2. Polish Pony in harness (the Conservative Breeding Centre). Photo by M. Koziel

we Floriance sporządzony w 1903 r. obejmował aż 125 gatunków, w tym 97 taksonów drzew oraz 28 taksonów krzewów. Obecnie w lesie powstałym w sposób naturalny po zaprzestaniu hodowli sadzonek odnajdziemy 66 gatunków drzew i krzewów.

Ścieżka krajobrazowa (1,2 km) wiedzie przez enklawę pól wśród lasów, ukazując pomnikowe drzewa oraz dawne założenie folwarczno-ogrodowe funkcjonującego tu w latach 1836–1944 gospodarstwa Ordynacji Zamojskiej. Z wierzchołwiny roztacza się widok na śródleśną polanę, dawne szkółki drzew leśnych oraz wspomniane już: Izbę Leśną i Ośrodek Hodowli Zachowawczej.

Skrytki mogą być umieszczane w postaci nalepek magnetycznych lub niewielkich rozmiarów tabliczek, na których można umieścić kod QR. Po jego zeskanowaniu (przy użyciu smartfona z darmową aplikacją) uczestnik gry ma dostęp do dodatkowych danych na temat odwiedzanego miejsca. Informacje te mogą zawierać cenne wskazówki, które pozwolą na dotarcie do kolejnej skrytki (Multi-Cache). Zaletą tych skrytek jest ich niewielki rozmiar. Sposób umieszczenia jest bardzo prosty, a zarazem nie niszczy infrastruktury i nie szpeci krajobrazu.

Ryc. 4. Przykład skrytki magnetycznej z kodem QR
Fig. 4. An example of a magnetic cache with QR code

PODSUMOWANIE

Liczba aktywnych skrytek w polskich parkach narodowych nie jest imponująca. Z pewnością konieczność uzyskania zgody na założenie skrytki w Dyrekcji konkretnego parku narodowego przed jej publikacją jest czynnikiem, który zniechęca miłośników geocachingu do wszczęcia procedury. Na oficjalnych stronach internetowych polskich parków narodowych informacje na temat geocachingu znaleźć jest bardzo trudno – należą one do rzadkości. Niewielka część parków narodowych zdecydowała się na określenie jasno sprecyzowanych zasad „ukrywania skarbów” na swoim terenie i wpisania ich do regulaminów udostępniania turystycznego. A szkoda, bo ta gra zgodnie z ogólnie przyjętymi na całym świecie

przepisami zakłada troskę o środowiska naturalne. W przypadku parków narodowych i rezerwatów przyrody określono, że skrytki powinny być umieszczone na szlakach turystycznych i ścieżkach dydaktycznych lub obiektach dopuszczonych do udostępniania turystycznego. Regulamin tej gry surowo zabrania niszczenia otoczenia skrytki – nie mogą być one zakopywane. Skrytki nie powinny ingerować w krajobraz i niszczyć infrastruktury turystycznej oraz mienia stanowiącego własność parku narodowego. Problem ten można rozwiązać poprzez przygotowanie niewielkich tabliczek lub magnetycznych nalepek z kodami QR. Po zeskanowaniu kodu QR uczestnik gry lub „zwykły” turysta na ekranie swojego tabletu bądź smartfonu może uzyskać dostęp do pełnej informacji o miejscu, w którym się aktualnie znajduje.

Geocaching można z powodzeniem wykorzystać do promocji turystyki i edukacji młodzieży na terenie parków narodowych. Spopularyzowanie tego rodzaju aktywności może być pomocne w skierowaniu turystów w miejsca rzadziej odwiedzane i rozproszeniu ruchu turystycznego. Na podstawie liczby odwiedzin (każdy fakt odnalezienia skrytki jest odnotowywany na stronie internetowej) można prowadzić monitoring ruchu turystycznego.

LITERATURA

- Boulaire Ch., Hervet G. 2012. *New Itinerancy: the Potential of Geocaching for Tourism*. International Journal of Management Cases. Special Issue. Papers from the 9th International CIRCLE Conference. 11th-13th April, Ibiza, Spain. Vol. 14, Issue 4, 210–218.
- Brost J. T., Quinn E. M. 2011. *An Assessment of the Impacts of Geocaching on Natural Resources in Minnesota State Parks*. Minnesota Department of Natural Resources. Division of Parks & Trails, Saint Paul.
- Chyżewska R., Boruch M., Myśliwiec J., Żuraw B. 2014. *Koncepcja zagospodarowania terenu przy Izbie Leśnej we Floriance*. Barometr Regionalny. T. 12, 4, 187–195.
- Grabowski T., 2004. *Roztoczański Park Narodowy. Południowa oś przyrodniczo-edukacyjna Zwierzyniec – Florianka – Górecko Kościelne*. Przewodnik EkoFundusz, Zwierzyniec.
- Grabowski T., 2007. *Informator. Edukacja i Turystyka*. Roztoczański Park Narodowy, Zwierzyniec.
- Jakubicka P., 2005. *Współrzędne skarbu*. NAWI. Bezpлатny dodatek miesięcznika Geodeta, 7 (9), 6–7.
- Kozieł M. 2012. *Stan i możliwości rozwoju turystyki rowerowej w parkach narodowych Lubelszczyzny*. Annales UMCS, Sectio B, vol. LXVII, 2, 95–114.
- Mulrooney D. 2003. *Geocaching in Ontario's Protected Areas*. Parks Research Forum of Ontario (PRFO) 2003 Proceedings, 283–287.
- Ochrona środowiska 2014. GUS, Warszawa.
- Pajer-Giełazys P., 2014. *Geocaching*. Wigry, 1, 22–23.
- Samolyk M., 2013. *Geocaching – nowa forma turystyki kulturowej*. Turystyka kulturowa, 11, 17–31.
- Wilgat T., 2004. *Wstępna prezentacja Parku*. [w:] T. Wilgat (red.), *Roztoczański Park Narodowy – przyroda i człowiek*, Roztoczański Park Narodowy, Zwierzyniec, 31–40.
- Ziółek M., Kozieł M., Czubla P. 2014. *Spatial variability of the bioclimatic conditions of the Roztocze National Park based on the example of the cycling path to Florianka*. Barometr Regionalny. T. 12, 4, 109–116.

Strony internetowe

- Geocaching Polska, <http://http://www.geocaching.pl/>
Geocaching, <http://geocaching.com>
Georgia State Parks, <http://gastateparks.org/geocaching>
Karkonoski Park Narodowy, <http://www.kpnmab.pl/pl/news/parkowe-skrytki-geocachingowe,1336>
Nova Scotia Provincial Parks, <http://parks.gov.ns.ca/misc/geocaching.asp#a>
Odznaka PTTK Geocaching Polska – Regulamin http://www.pttk.pl/ks3/dok/k17_u311_z01_20120225.pdf
Reams V., West S. 2008. *Agency-Sponsored Treasure Hunts: Providing Alternatives to Traditional Geocaching*. U.S. National Park Service Publications and Papers. Paper 33. <http://digitalcommons.unl.edu/natlpark/33>.
Virginia State Parks, Geocache Placement Application, <http://www.dcr.virginia.gov/forms/DCR199-194.pdf>
Waterton Lakes National Park, <http://www.pc.gc.ca/eng/pn-np/ab/waterton/activ/activ8.aspx>
West Virginia State Parks, Geocache Placement Site Permit Application, <http://www.wvstateparks.com/recreation/geocache.pdf>

SUMMARY

Geocaching is a type of a field game, which consists in finding caches (Eng. cache) placed earlier in the area. Participants of the game find the approximate location of a hidden “treasure”, basing on geographic coordinates and descriptions contained on the website and using GPS. Perceptiveness, creativity and unconventional thinking should be demonstrated to find a cache. There is a so-called logbook in a hidden container in which its finding should be recorded, and then this fact must be confirmed on a special website (<http://www.geocaching.com>, <http://www.geocaching.pl>). Geocaching is not a threat to the environment, the rules of the game forbid the devastation of the environment near the cache. Many of the caches are located in the areas of national parks. Enthusiasts of a new form of tourism, which is geocaching, are rarely encountered near Roztoczański National Park, even though the area has a great potential for using in this game (play). Currently, there is only one cache in the Park at the Conservative Breeding Centre in Florianka. Numerous natural and cultural values, as well as developed tourism infrastructure create favorable conditions for the creation (establishment) of new caches in the RNP (Roztoczański National Park) and its surroundings. The authors present a proposal for the inclusion of new caches along the bicycle route Zwierzyniec – Florianka – Górecko Stare. General use of this kind of activity can be helpful in tourist traffic dispersal and directing tourists to places rarely visited.